

PLAN MOT
KRÄNKANDE
BEHANDLING,
TRAKASSERIER OCH
SEXUELLA
TRAKASSERIER LÄSÅR
20/21
Byskolan

Innehållsförteckning

1	Bakgrund	4
1.1	Följande verksamheter omfattas av planen	4
1.2	Skolans ansvar	4
1.2.1	<i>Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier</i>	<i>4</i>
1.2.2	<i>Skyldighet att anmäla</i>	<i>5</i>
1.2.3	<i>Ansvar</i>	<i>5</i>
1.2.4	<i>Lagstiftning</i>	<i>5</i>
1.3	Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier	5
1.4	Ansvarig rektor	6
1.5	Förankring av planen	6
2	Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge	7
2.1	Delaktighet	7
2.1.1	<i>Elevs delaktighet</i>	<i>7</i>
2.1.2	<i>Vårdnadshavarnas delaktighet</i>	<i>7</i>
2.1.3	<i>Personalens delaktighet</i>	<i>7</i>
2.2	Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder	7
2.3	Beskrivning av nuläge	10
3	Analys och åtgärder för läsåret 20/21	12
3.1	Analys	12
3.2	Nya mål, insatser och åtgärder	13
4	Bilaga 1: Begrepp och definitioner	15
5	Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder	17
6	Bilaga 3	20

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 3 Rutiner vid akuta situationer

1 Bakgrund

1.1 Följande verksamheter omfattas av planen

Byskolan Förskoleklass, fritidshem och åk 1-6

1.2 Skolans ansvar

Alla elever har rätt att känna sig trygga i skolan. De ska aldrig behöva utsättas för kränkningar, det vill säga sårande eller förnedrande behandling, varken från lärare och personal på skolan eller från andra elever.

Skolan har ansvar att förhindra att elever behandlas illa och det regleras i skollagen och diskrimineringslagen. I dagligt tal brukar man kalla återkommande kränkningar för mobbning, men det är inte ett begrepp som används i lagstiftningen. Istället används begreppen kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier (se även bilaga 1 om begrepp och definitioner).

1.2.1 Plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier

På varje skola ska det enligt skollagen finnas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Det målinriktade arbetet omfattar att främja, förebygga, upptäcka och åtgärda kränkande behandling. Varje år ska det upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka åtgärder man avser att påbörja eller genomföra det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska vara med i efterföljande års plan.

Enligt diskrimineringslagen ska skolan arbeta med aktiva åtgärder för att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett diskrimineringsgrund. Varje verksamhet ska ha riktlinjer som visar att sexuella trakasserier och trakasserier som har samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna inte accepteras. Varje skola ska också ha rutiner som dels klargör hur verksamheten ska agera om trakasserier påstås ha inträffat, dels anger vem den som anser sig trakasserad ska vända sig till och vem som ska ansvara för att händelsen eller påståendena utreds.

De sju grunderna för diskriminering:

- Kön
- Könsidentitet eller könsuttryck
- Etnisk tillhörighet
- Religion eller annan trosuppfattning
- Funktionsnedsättning
- Sexuell läggning
- Ålder

För skolorna i Lunds kommun väljer vi att ha en samlad plan mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier. Det är viktigt att all personal och även eleverna och deras vårdnadshavare känner till planen.

1.2.2 Skyldighet att anmäla

En lärare eller annan personal på skolan som får veta att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier i samband med verksamheten ska anmäla detta till rektorn. Rektorn är skyldig att anmäla det till huvudmannen. När det gäller kränkande behandling är huvudmannen skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i de fall kränkande behandling konstaterats, vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

1.2.3 Ansvar

Huvudmannen, i detta fall Lunds kommun, har det yttersta ansvaret för att skollagen och diskrimineringslagen följs. I Lunds kommun har huvudmannen delegerat dessa ansvarsområden till respektive skolas rektor.

För verksamhet som avses i skollagens 25 kapitel (exempelvis öppen förskola och öppen fritidsverksamhet) och fritidshem som inte är integrerade med en skolenhet gäller plikten att anmäla kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier för den personal som huvudmannen utser.

1.2.4 Lagstiftning

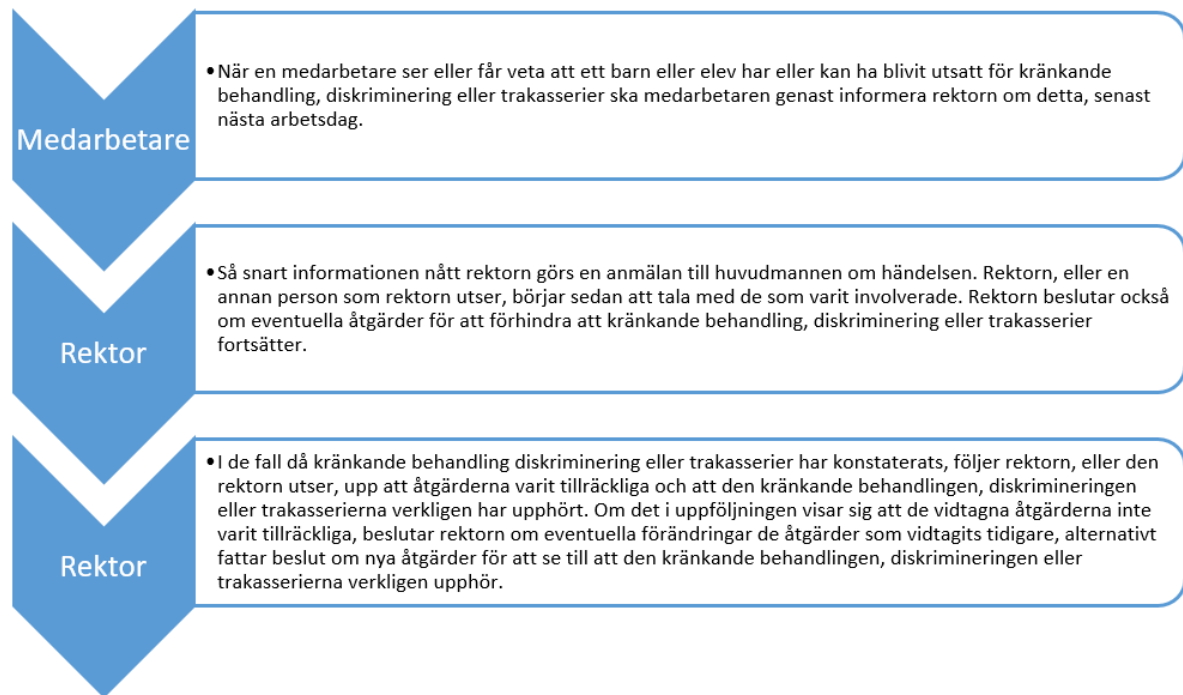
Lagstiftning som styr ovan beskrivna skyldigheter att arbeta mot kränkande behandling, trakasserier och sexuella trakasserier finns i:

- Skollagen kapitel 6, 6-10 §§
- Diskrimineringslagen kapitel 16, 18-20 §§

1.3 Rutin för arbete då elev kan ha/har utsatts för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier

Barn- och skolförvaltningen har tagit fram en förvaltningsgemensam rutin som används när skolan fått veta att en elev kan ha blivit utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier av en annan elev eller av personal. I dessa fall ska personalen informera rektor omgående i enlighet med 6 kap 10 § skollagen, eller 2 kap 7 § diskrimineringslagen (anmälningsplikt). All personal inom förvaltningens olika verksamheter omfattas av bestämmelserna.

Rutinbeskrivning när ett barn eller en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling, trakasserier eller sexuella trakasserier:

1.4 Ansvarig rektor

Susanne Berndtros

1.5 Förankring av planen

Förankring av planen sker genom utskick till vh via UNIKUM (pga pandemin som förhindrar fysiska möten med större grupp vh.), skolans hemsida, klassråd, elevråd och personalmöte.

2 Föregående läsårs arbete och beskrivning av nuläge

2.1 Delaktighet

2.1.1 Elevers delaktighet

Eleverna lämnar synpunkter på planen. Läsårets aktiviteter i vilka eleverna är delaktiga i, utvärderas. En trivselenkät går ut både på hösten och på våren där eleverna bestämmer vilka frågor som ska vara med. I början av läsåret ansvarar pedagogen för att planen diskuteras i klassen på klassråd samt utvärderas med eleverna under slutet av vårterminen. Eleverna som deltar i Kompisrådet deltar i trygghetsvandringar som först har diskuterats och/eller genomförts i klasserna.

2.1.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Vårdnadshavare ges möjlighet att läsa och ge synpunkter på planen. Det sker genom samtal vid föräldramöten, forum för samråd samt via UNIKUM där vårdnadshavare har möjlighet att läsa och komma med synpunkter innan den fastställs.

2.1.3 Personalens delaktighet

Utifrån trivselenkäter, klassråd, kränkingsanmälningar och övrig dokumentation som finns att tillgå analyseras resultaten vid utvecklingsdagar i juni och aug/sept.

2.2 Resultat av föregående läsårs insatser och åtgärder

Mål	Namn på insats/åtgärd	Områden som berörs av insats/åtgärd	Typ av insats/åtgärd (främjande eller förebyggande)	Förväntat resultat	Ansvarig funktion	Metod för utvärdering	Planerad datum för utvärdering
Alla på skolan ska använda ett vårdat	Språkbruk	Kränkande behandling samt alla diskrimineringsgrunderna	Förebyggande. Bygger på det som framkommit i utvärderingarna. a. Arbeta med språket och hur vi använder det på ett ok sätt under all vistelsetid i verksamheten. Se fortsättning nedan	Att det syns, känns och hörs i verksamheterna	Alla på skolan	Enkäter	jun-20
Allas rätt att vara som man är	Arbete mot samtliga diskrimineringsgrunder enligt 6 kap	Kränkande behandling, könsidentitet eller könsuttryck	Främjande. Genom kunskap, samtal och diskussioner	Acceptans för allas olikheter	Alla på skolan. Kompisrådet och BTT	Enkäter	jun-20

Mål	Namn på insats/åtgärd	Områden som berörs av insats/åtgärd	Typ av insats/åtgärd (främjande eller förebyggande)	Förväntat resultat	Ansvarig funktion	Metod för utvärdering	Planerad datum för utvärdering
	3§ i skollagen						
Att du är trygg på skolan	Kränkande behandling	Kränkande behandling	Förebyggande Samsyn kring värdegrundsbete och agerande kring regler och bemötande	Minskat antal kränkingsanmälningar	Alla på skolan (Rektor ytterst ansvarig)	Enkäter	jun-20
Revidera sex och samlevnadsplanen med tydligare kopplingar till ämnen och årskurser	Revidering av handlingsplan sex och samlevnad	kön, könsidentitet och könsuttryck	Främjande	Lättare för pedagoger att använda sig av sex och samlevnadsplanen i sin undervisning	Pedagoger och Rektor	Kontroll att den är reviderad under våren 20	jun-20
Förbättra den fysiska samt den pedagogiska miljön i skolan	NPF säkra miljön	Funktionshinder	Främjande	Klassrummen är fysiskt och pedagogiskt anpassade	Pedagoger och rektor	SKA arbete	jun-20
Fadderverksamhet	Åldersblandad verksamhet - alla känner alla	Kränkande behandling	Främjande	Bibehålla våra gemensamma aktiviteter på skolan	Pedagoger	SKA samt utvärdering i elevrådet	jun-20
Motverka kränkningar på sociala medier	Sociala medier	Kränkningar	Främjande	Arbeta med netikett, inga mobiltelefoner under skoldagen om inte läraren meddelat annat. Arbeta källkritiskt och kopplingar med lagar och regler i tex SO	Pedagoger	SKA	jun-20
Skapa sociala relationer och rutiner inför skolåret	Inskolningsvecka vid läsårsstart	Kränkande behandling samt alla diskrimineringsgrunderna	Främjande	Skapa en gemensam struktur för arbetsro och trygghet i klassrummet	Pedagoger	SKA	nov-20

Språkbruk:

Trots ett aktivt arbete med språkbruk, både akut och förebyggande, har språkbruket försämrats, särskilt har användandet av könsorden riktade mot en annan person ökat. Samtalen om språkbruket i år 5 har lett till en högre medvetenhet om språkbruk och kränkningar.

Då det enligt trivselenkäten förekommit mycket ovärdat språk från enstaka grupper eller individer på skolan, så har det blivit en, för många lärare, daglig diskussion om hur man talar till varandra och hur språk och ordval kan påverka andra. Det är en punkt som ofta kommer upp under klassrådet i klasserna. Vi anser att detta är något som vi behöver fortsätta att arbeta med och kommer att ha som mål även framöver.

Fritidshemmen

Pågående arbete, vi upplever fortfarande att eleverna inte använder ett vårdat språk i alla situationer. Vi upplever något mindre användning av kränkande ord kopplade till sexuell läggning på lågstadiet.

Allas rätt att vara som man är:

Vi har anordnat en gemensam pride-dag på skolan där vi har gått parad och fört diskussioner kring allas lika värde. Diskussioner i klasserna vid behov. Arbetat lösningsfokuserat. Vi har pratat med eleverna både i grupp och enskilt. I samtal bytt perspektiv, dvs utgå från den gyllene regeln.

Fritidshemmet

Vi har samtalat och avdramatiserat olika läggningar och upplever att vi genom det ökat förståelsen hos våra elever.

Att du är trygg på skolan:

Det förebyggande arbetet med samsyn kring värdegrundsarbete, regler och bemötande har gjort att tryggheten på raster och lektioner har ökat hos eleverna (enkätsvar).

Vad gäller kränkingsärenden handlar det framförallt om verbala och fysiska kränkningar. Det är kopplat till enskilda elever som förekommer ofta. Nästan samtliga kränkningar gjordes utomhus på skolgården och var verbala där knappt hälften hade inslag av fysiska kränkningar. Vi i personalen upplever att vi hjälper och stöttar varandra att skapa och upprätthålla en trygg skolmiljö såväl på raster som i annan verksamhet.

Fritidshemmet

Fritids upplever ingen skillnad i antalet kränkingsanmälningar vi skriver.

Revidera sex och samlevnadsplanen med tydligare kopplingar till ämnen och årskurser:

Revidera sex och samlevnadsplanen med tydligare kopplingar till ämnen och årskurser

En grupp med en pedagog från varje arbetslag har tillsammans med Åse Werner reviderat sex- och samlevnadsplanen. Vi upplever att planen blivit tydligare och även fungerar som en idébank.

Fritidshemmet

Sex- och samlevnadsplan har reviderats. Vi har ett könsneutralt utbud av aktiviteter och lägger ingen värdering i vad eleverna väljer att göra. Vi upplever att planen är mer riktad till skolämnena.

Förbättra den fysiska samt den pedagogiska miljön i skolan:

Då vi har jobbat en hel del kring detta så upplever vi större säkerhet i hur vi ska

anpassa våra klassrum så att de fungerar för alla elever. Det vi ser som en utmaning är att våra klassrum är för små och att vi har begränsad tillgång till grupprum på lågstadiet. Våra kapprum är alldeles för trånga vilket har resulterat i onödiga konflikter. Vi ser ett behov av att se över våra inventarier.

Fritidshemmet

Miljön på fritidshemmet har förbättrats genom möjligheten till egna lokaler. Anpassningen av lokalerna är ett pågående arbete på grund av gruppammansättningen som ändras från år till år.

Fadderverksamhet:

Under höstterminen träffades vi i våra faddergrupper vid några tillfällen och detta upplever vi att det uppskattas av både pedagoger och elever. Under vårterminen kunde vi inte ha någon fadderverksamhet pga Covid-19.

Det kan vara bra för sexorna att få ha kvar kontakten med sina fadderbarn i år 3.

Fritidshemmet

På fritidshemmet är åldersblandade aktiviteter vanligt förekommande. Vi har ingen uttalad fadderverksamhet men blandar oss i många aktiviteter och har som mål att alla pedagoger ska känna alla barn.

Motverka kränkningar på sociala medier:

De främjande Insatserna kring kränkningar via sociala medier har gett avsedd effekt. Kränkningar via sociala medier (nätet, enligt trivselenkäten) har minskat från förra året.

Skapa sociala relationer och rutiner inför skolåret:

“såsom du vill bli behandlad, ska du också behandla andra”. Vi anser att detta är något som vi behöver fortsätta att arbeta med och kommer att ha som mål även framöver.

Fritidshemmet

Vi skapar förutsättningar för att utveckla sociala relationer genom att ha öppna dörrar mellan avdelningarna och blanda oss i våra aktiviteter.

2.3 Beskrivning av nuläge

Vi har huvudsakligen använt kompisrådets enkät som är utformad med frågor utifrån tabellen i punkt 2.2.

En kartläggningsmetod som använts är en trygghetsenkät som genomförs en gång på höstterminen och en gång på vårterminen. Även i Lunken har använts som underlag. I dessa kan konstateras att:

ca 95 % av eleverna är trygga på skolgården och i klassrummet. Något fler svarar nej på frågan om de är trygga i klassrummet än på skolgården.

användande av könsord riktade mot en annan person förekommer.

ett fåtal elever har upplevt sig kränkta via nätet.

ca 85 % av eleverna upplever sig trygga i omklädningsrummen

trygga på rasterna 117 ej trygg 6, på lektion 113 ej trygg 8

Efter kompisrådets trygghetsvandring i kombination med samtal i klasserna framkom det att eleverna på skolan upplevde tre platser som otrygga.

- Sandlådan bakom Nybergs. Otryggt eftersom stora spikar stack upp i sandlådans brädkant sedan förskoleklassen hade sina lokaler här.
- Hörnet vid bommarna bredvid idrottshallen på väg till matsalen. Otryggt eftersom eleverna lätt krockar/springer på varandra här på väg till lunch.
- Staketet runt nya fotbollsplanen bakom gula. Otryggt eftersom där var hål i nätstaketet som eleverna kunde fastna i.

Vaktmästaren har åtgärdat spikarna i brädorna vid sandlådan som tillhörde gamla förskoleklassen. Man kommer måla fotsteg vid hörnet vid matsalen för att visa vägen och undvika krockar. Hålet i staketet vid nya fotbollsplanen är lagat.

LUNKEN i år 5

Enligt LUNKEN framkom det att trivseln i skolan och på rasterna är högre för Byskolan jämfört med i hela Lunds kommun.

Information från elever via smiles-enkäten på Unikum

Inför utvecklingssamtal fyller eleverna i en enkät via unikum med frågor om sin skoldag. I denna framkommer att flera elever, främst i två årskurser, inte äter skolmaten. I samtalet berättar några av eleverna att de inte tycker om maten. I några fall är skolsköterska inkopplad och specialkost aktuell.

Information från föräldrar

Föräldrar i år 4 informerade om att en grupp elever var taskiga mot andra. Efter arbete med situationen i skolan upphörde problematiken enligt föräldrar.

Pedagogerna kommer att vara uppmärksamma på klimatet i klassen.

Många föräldrar i år 5 har under året berättat att de upplever att arbetsron i klassrummen har förbättrats sen starten i år 4.

Fritidshem

Vårt arbete med Pride har troligen varit en bidragande orsak till att vi ser en minskad frekvens av kränkningar pga sexuell läggning och en större tolerans av våra olikheter.

På grund av rådande situation med corona har vårens fritids-enkät ställts in.

Vi har fritidsråd med eleverna.

Vid behov har vi samtal med enskilda elever och även vårdnadshavare. Vi har ett öppet klimat och välkomnar vårdnadshavare att kontakta oss.

Vi har stormöte med all personal på fritidshemmet där vi kunnat gå genom elever, anmälningar och händelser. På stormötet går vi igenom veckans aktiviteter och utvärderar förra veckan.

Genom att vi haft det mesta av vår verksamhet utomhus under vårterminen upplever vi att många elever är trygga med fler vuxna och har lärt känna fler elever från andra avdelningar. Eleverna leker även i större grupper och mer könsblandat än vad de gör inomhus.

3 Analys och åtgärder för läsår 20/21

3.1 Analys

De otrygga platser som kommit fram vid bl.a. enkäter och trygghetsvandring upplevs inte längre som otrygga eftersom vaktmästaren, kompisråd och rektor har åtgärdat det som var sönder. För att förhindra krockar kommer det att målas fotspår på asfalten som borde göra att färre elever springer på varandra och att tryggheten på platsen ökar.

Den goda trivseln på skolan tror vi beror på att eleverna har möjlighet att påverka skolgårdens utformning och arbetsformer i klassrummet. Schemabrytande aktiviteter som temadagar brukar uppskattas av eleverna och bidrar också till en ökad trivsel. Det finns en tydlig struktur på skolan som också bidrar till trivsel. Skolgården är stor med flera möjligheter till olika aktiviteter på olika ställen. Vi har rastvärdar som finns till hands under rasterna. Många av eleverna och personalen uppskattar skolans prisbelönta restaurang, som gör att alla får bra och näringsrik kost som gör att man bättre orkar med långa skoldagar.

Det kan finnas olika anledningar till att eleverna upplever att språkbruket har blivit sämre. En anledning kan vara att svordomar och könsord förekommer mer och mer i elevernas vardag genom t.ex. populärkultur. Att påverka detta är svårt för oss, den kanalen kommer alltid att finnas för eleverna. Vårt ansvar blir framförallt att ge eleverna förståelse för att språk är olika i olika situationer men att könsord aldrig ska användas som kränkningar mot andra personer. För de yngre eleverna sker det framförallt ett sämre språkbruk på fotbollsplanen eller vid andra fysiska aktiviteter.

För att ytterligare förbättra trivseln och tryggheten är det viktigt att vi utvecklar vår fadderverksamhet ännu mer. Eleverna i årskurs 6 önskar behålla sina faddrar i årskurs 3 trots att 3:orna får egna fadderbarn i förskoleklassen. Vi har sett i två årskurser att en fungerande fadderverksamhet har ökat sammanhållningen åldersövergripande och att dessa elever är tryggare med varandra. Vi har även märkt att goda ledaregenskaper stärks bland de äldre eleverna vid fadderverksamhet vilket förhoppningsvis tas med till rasterna och ökar trivseln där.

Färre elever upplevde sig ha blivit kränkta via sociala medier nu jämfört med förra läsåret. Anledningen kan bero på att skolan har gett eleverna fördjupad kunskap om källkritik, hur man beter sig på sociala medier samt gett konkreta exempel på vad kränkningar via sociala medier kan leda till i samhället. Det är viktigt att fortsätta att arbeta förebyggande med detta, särskilt nu när eleverna ska få egna Chromebook och alla sociala medier finns ett knapptryck bort.

Fritidshem

Eftersom vi upplever positiva effekter av arbetet med Pride kommer vi att fortsätta med detta. Detta arbete kan kopplas både till kränkningar, tryggheten på

skolan och sociala relationer.

Arbetet kring språkbruket är ett pågående arbete som fortsätter på samma sätt; vi säger ifrån varje gång och föregår med gott exempel.

Då vi inte kunnat genomföra fritidsenkäten har vi istället lagt fokus på att prata med elever och känna av stämningen i grupper. Vid behov har vi haft samtal och gjort förändringar där vi kunnat. Till år 20/21 vill vi utveckla arbetet med vår enkät och genomföra den.

Våra stormöten har gjort att vi känner oss mer trygga med varandras elever och vi har blivit bättre på att kommunicera och stötta varandra vid personals frånvaro.

3.2 Nya mål, insatser och åtgärder

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
Att alla på skolan ska använda ett vårdat språkbruk	Föreläsning i augusti av Åse Werner. Boken maktlekar och dolda kränkningar används i klasserna. Dagligt kontinuerligt arbete i klasserna där samtliga vuxna förespråkar en positiv samtalston och markerar vid övertramp. Återkoppling med vårdnadshavare för att få en samsyn mellan hem och skola.	Förre elever upplever som upplever att det förekommer ovårdat språk. Samtalsklimatet förbättras.	Kompisrådets trygghetsenkät samt uppföljning på klassråd
Utveckla vår fadderverksamhet	Fadderklasserna håller kontinuerligt kontakten med varandra.	Samhörigheten ökar och de yngre eleverna känner en trygghet i samspelet med de äldre eleverna.	Samtal med eleverna hur de upplever sin relation till faddrar/fadderbarn.
Att 6:orna på skolan ska fortsätta att ta ansvar och vara positiva förebilder hela läsåret ut	Ökat ansvar för att bättre känna delaktighet och medbestämmande	Minskat negativ "stök" på rasterna	Utvärdering i trygghetsenkät för elever och i utvärdering i juni för pedagogerna.
Arbeta förebyggande mot digitala kränkningar	Samtliga elever åk 4-6 kommer under terminen ha tillgång till en egen chromebook. Samtal och diskussion "att var en bra kompis på nätet"	Minskat antal kränkningar	Utvärdering i trygghetsenkäten
Förbättra utemiljön för elever på fritidshemmet	Vi utvecklar vår utemiljö med nya lekredskap och lugna platser. Dessa skapas tillsammans med eleverna.	Genom att involvera eleverna i aktiviteterna så förbättras de sociala relationerna mellan avdelningarna. Det eleverna skapar och bygger själva är de förhoppningsvis rädda om. Vi skapar NPF-anpassade platser även utomhus.	Dokumentering, utvärdering i samtal med eleverna. Pedagogerna ansvarar.
Samverkan mellan avdelningarna på fritidshemmet ute och inne.	Vi planerar aktiviteter tillsammans och uppmuntrar spontana möten	Vi ökar förståelsen för allas olikheter. de äldre eleverna föregår med gott exempel för de yngre. Tryggheten ökar och eleverna känner alla vuxna.	Fritidsenkät Utvärdering på stormöten. Pedagogerna på fritidshemmen ansvarar.
Alla är trygga att vara som man är.	Vi arbetar med Pride, språkbruk samt samtalar i den dagliga verksamheten kring sexuell läggning, könsidentitet, könsuttryck och olika funktionshinder	Minskat antal kränkningar kopplat till sexuell läggning, kön och funktionshinder. Ökad förståelse för varandras olikheter.	Fritidsenkät Pedagogerna på fritidshemmet ansvarar
Allas rätt att vara som	Arbete i mindre blandade	Det ska kännas naturligt att arbeta med	Trivselenkät och utvärdering på

Mål	Aktivitet	Förväntat resultat	Metod för utvärdering
man är	grupper årskursvis. Diskutera faktorer som kön, etnicitet, funktionsnedsättningar m.fl.	alla elever i årskursen. Känna större empati och förståelse för våra olikheter.	klassrådet
Att du är trygg på skolan	Rastvakter på otrygga platser	Det ska kännas naturligt för eleven att gå till vilken vuxen som helst på skolgården	Trivselenkät och utvärdering på klassrådet
Positiv skolstart	Gruppstärkande aktiviteter	Trygg gruppdynamik	Trivselenkät

4 Bilaga 1: Begrepp och definitioner

Begrepp

Diskriminering

Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till ett visst gymnasieprogram med motiveringen att det redan går så många flickor på just detta program. En pojke nekas arbeta med pärlplattor pga sitt kön.

Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringsätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar eleven på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna. Om exempelvis alla elever serveras samma mat, kan skolan indirekt diskriminera de barn/elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

Trakasserier och kränkande behandling

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan).

Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel "kvinnliga", "homosexuella" eller "bosniska" egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad "blatte", "mongo", "fjolla", "hora", eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att barn/elev känner sig förolämpad, hotad, kränkt eller illa behandlad.

Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker elevens värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker elevens värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder eller meddelande på sociala medier (till exempel Facebook).

Både personal och elever kan agera på ett sätt som kan upplevas som trakasserier eller kränkande behandling.

Exempel på händelser som kan vara det som i lagen benämns kränkande behandling:

- Carl blir ofta kontaktad på nätet av elever på skolan. Där kallar de honom "pucko" och "tjockis". De har också lagt ut bilder av Carl på sociala medier. Bilderna har tagits i duschen efter gymnastiken.
- Lisa är stökig i barngruppen och vill inte lugna ner sig, pedagogen ger Lisa en örfil.
- Oliver har slutat fråga om han får vara med och leka på gården/rasterna. Han är hellre

ensam än att behöva höra de andra säga att han inte får vara med. Förskolans/skolans personal tror att Oliver är ensam för att han tycker om det. "Han är en ensamvarg", säger pedagogern. Oliver orkar inte förklara hur det egentligen ligger till.

Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier. Det kan handla om beröringar, tafsningar, skämt, förslag, blickar eller bilder som är sexuellt anspelade. Det kan också handla om sexuell jargong. Det är personen som är utsatt som avgör vad som är kränkande.

Repressalier

Personalen får inte utsätta en elev för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att eleven eller vårdnadshavaren har anmält skolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling. Det gäller även när eleven, exempelvis som vittne, medverkar i en utredning som rör diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling.

5 Bilaga 2: Diskrimineringsgrunder

Diskrimineringsgrunder

Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man. Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- Maria vill göra sin praktik på en målarfirma, men studie- och yrkesvägledaren avråder henne med argumentet "Det är för hårt arbete för en tjej". [diskriminering]
- Pedro blir retad av kompisarna på förskolan för att han är den ende killen som valt att vara med i dansgruppen. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider ett rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst. [sexuella trakasserier]

Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön. Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från "det normala". Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Jorge blir förlöjligad och hånad av en grupp killar i förskolan eftersom han sminkar sig med mascara och läppglans. [trakasserier]
- Kim, som identifierar sig som intergender, söker upp skolkuratorn på sin skola för att tala om problem i familjen. Skolkuratorn ifrågasätter Kims könsidentitet och istället för att få prata om sina problem hemma, måste Kim förklara och försvara vad intergender betyder och innebär. [diskriminering]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. [trakasserier]

Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn/elever med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn vid antagning av nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- Thomas, som är svart, får många kommentarer från de andra barnen/eleverna om sitt hår och sin hudfärg. Många vill ta och känna på honom. Personalen avfärdar honom med att "Ja, men du vet ju att du är annorlunda. Det är klart att de andra är nyfikna på dig. De

menar ju inget illa". [trakasserier]

- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. [diskriminering]

Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Vincent, vars familj är med i Pingstkyrkan, blir ofta retad för det av några barn. De säger det på skämt, men han tycker inte att det är roligt. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk på slöjden med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. [diskriminering]
- Rebecka är judinna. En dag har någon ristat ett hakkors på hennes skåp. [trakasserier]

Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier

- På skolavslutningen ropade skolans rektor upp alla elever individuellt och tackade av var och en förutom särskoleklassen, som hon ropade upp som grupp. [diskriminering]
- Elenas pappa har en CP-skada. Hon blir arg och ledsen när andra barn/elever ropar "Din pappa är jävla CP." [trakasserier]
- Patrik, som har ADHD, blir utkörd från samlingen/klassrummet för att han inte kan sitta still. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar förskolan/skolan inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå här!" [diskriminering och trakasserier]

Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning. Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Några elever i skolan brukar vara elaka mot Johanna på många olika sätt. Oftast kallar de henne "äckliga lebb". [trakasserier]
- Det har gått bra i förskolan/skolan för James tills hans två pappor kom på besök. Efter det har han svårt att få vara med och leka.
- James vill inte vända sig till sin pedagog eftersom pedagogen ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. [trakasserier]
- På skolan ordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. [diskriminering]

Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd.

Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av

ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan/skolan. Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelser som kan vara trakasserier:

- Malte är ett år yngre än sina kamrater och blir ofta retad på grund av detta. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes barngrupp/klass. Hon blir sårad när de andra kamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men de fortsätter i alla fall. [trakasserier]

6 Bilaga 3